

SOCIAL FACTS

ΠΡΙΝ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

- Η Ρουμανία βρέθηκε σε μονοκομματικό κομμουνιστικό καθεστώς από το **1947**. Η υγειονομική περίθαλψη βασιζόταν στο μοντέλο «Semashko» το οποίο λειτούργησε από το **1948 ως τη δεκαετία του 1990**. Εμπνευσμένο από την Σοβιετική Ένωση, στηριζόταν στην «εθνικοποίηση» του συστήματος υγείας υπό την έννοια της κεντρικής διαχείρισης αποκλειστικά από το κράτος. Κύρια προτάγματα η ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες περίθαλψης και ιατρικό προσωπικό διαθέσιμο σε ολόκληρη την επικράτεια. Αυτό δούλεψε για κάποιο χρονικό διάστημα, ωστόσο όσο φτάνουμε στο τέλος του κομμουνιστικού καθεστώτος η υγειονομική περίθαλψη εμφανίζει σημαντικά κενά (π.χ. ανάμεσα στο 1985 και 1989 μόνο 2,2% του Α.Ε.Π. προορίστηκε για την περίθαλψη).
- Το κομμουνιστικό καθεστώς ανατρέπεται στη λήξη της δεκαετίας του 1980. Από το **1990** η χώρα μπαίνει σε μακρά διαδικασία μετάβασης: από τον μονοκομματισμό στον πολυκομματισμό, από την κρατικά οργανωμένη οικονομία στην ελεύθερη αγορά, από τον σοσιαλισμό στην δυτική σφαίρα επιρροής και εν τέλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007. Το υγειονομικό σύστημα περνά σταδιακή αλλά συνεχόμενη αναδιάρθρωση: αρχικά, αποκεντρώνεται από την κρατική εξουσία και δημιουργούνται 42 περιφέρειες με πολιτικό διαχειριστή τον εκάστοτε περιφερειάρχη/τοπάρχη. Πλέον οι περιφερειακές ενότητες προγραμματίζουν τη διαχείριση και τη χρηματοδότηση και αναπόφευκτα οι ιδιώτες λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία, μέσα από την πρακτική της σύναψης συμβάσεων.
- Ο ιδιωτικός τομέας δημιουργείται με αργές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα από το 1993 έως το 1999. Κύρια αναπτυσσόμενα πεδία του τομέα ήταν η οδοντιατρική και η φαρμακευτική.
- Το ανθρώπινο δυναμικό που πλαισιώνει το σύστημα υγείας είναι αρκετά φτωχό. Παραθέτω τον πίνακα που παρουσιάζει τι συμβαίνει το 1998 στην χώρα σε σχέση με την λοιπή Ευρώπη σε γενικούς γιατρούς, οδοντιάτρους και φαρμακοποιούς:

Table 1. Total number of Romanian health care professionals per 10,000 inhabitants compared with selected European countries in 1998

Health care providers	Country ^a	No.
Physicians	Romania	18
	EU average	31
	UK	17
	Italy	58
	Hungary	31
	Poland	23
Dentists	Romania	2.3
	EU average	6.8
	Hungary	4
	Poland	4
Pharmacists	Romania	0.7
	EU average	7.1
	France	11
	Netherlands	2
	Hungary	5
	Poland	5

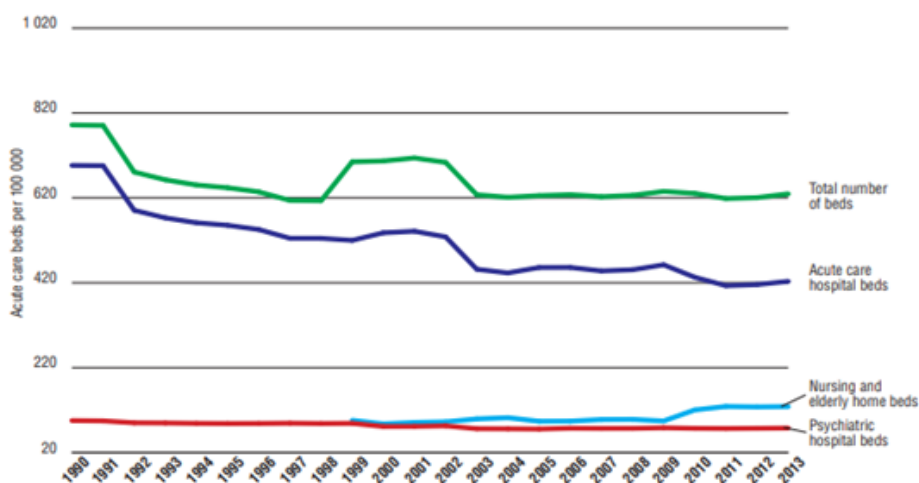
^aSource for Romania: ref. 9; and ref. 16 for other countries.

Συνοπτικά: 18 γιατροί ανά 10 χιλιάδες κατοίκους 18 ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά μέσο όρο 31, 2.3 οδοντίατροι ενώ στην Ευρώπη 6.8 και 0.7 φαρμακοποιοί ενώ στην Ευρώπη 7.1.

- Βρισκόμαστε σε μια περίοδο όπου ο ασθενής μετατρέπεται σε λήπτη υπηρεσιών υγείας, μετάβαση που αντανακλά και τη στροφή προς την ελεύθερη αγορά. Υποτίθεται ότι αυτό τον κάνει «αυτόνομο και υπεύθυνο», αλλά δεδομένων των ανισοτήτων που παίζουν στη χώρα από τη στιγμή της πτώσης του καθεστώτος σε συνδυασμό με τα σκάνδαλα και τον χρηματισμό γιατρών για να λάβεις περίθαλψη (από ότι κατάλαβα η φάση είναι σαν την Ελλάδα ίσως και χειρότερα), μάλλον δεν τους κάνει τόσο ελεύθερους στην επιλογή της περίθαλψης. Γενικότερα υπήρχε η αίσθηση από τους κατοίκους ότι θα πάρεις μια αξιόλογη περίθαλψη και θα κάνεις τη δουλειά σου, αλλά όχι και απαραίτητα ποιοτικά, έχοντας πρόσβαση σε πολλές επιλογές.
- Από το 2000 και εφεξής το σύστημα περίθαλψης λόγω μεγάλων χρεών και υποχρηματοδότησης συρρικνώθηκε περαιτέρω, φτάνοντας σε σημείο κατάρρευσης. Τα σκηνικά γνωστά και λίγο από Ελλάδα: γιατροί ζητούσαν από ασθενείς να φέρουν υλικά «από το σπίτι» για να τους περιθάλψουν γιατί δεν υπήρχαν χρήματα για αγορές, αν ήθελες ραντεβού έπρεπε να περιμένεις σε λίστες. Συν τοις άλλοις, το «φακελάκι» είναι κοινή κουλτούρα αν θέλεις κάτι πιο ποιοτικό, και όταν λέμε ποιοτικό υπάρχουν διακυμάνσεις: από προτεραιότητα σε χειρουργείο μέχρι σεντόνια στο κρεβάτι που θα βρίσκεσαι (ναι το διάβασα και αυτό σε άρθρο του 2006. Δίνανε/ουν φράγκα σε νοσοκόμους/ες για να τους δώσουν σεντόνια, αλλιώς φέρνουν από το σπίτι).
- Δύο γραφήματα ενδεικτικά για τις ελλείψεις σε κλίνες και την υποχρηματοδότηση από το 1990 και 1995 αντίστοιχα έως το 2013:

Fig. 4.1

Number of beds in acute hospitals, psychiatric hospitals and long-term care institutions in Romania, per 100 000 population, 1990–2013

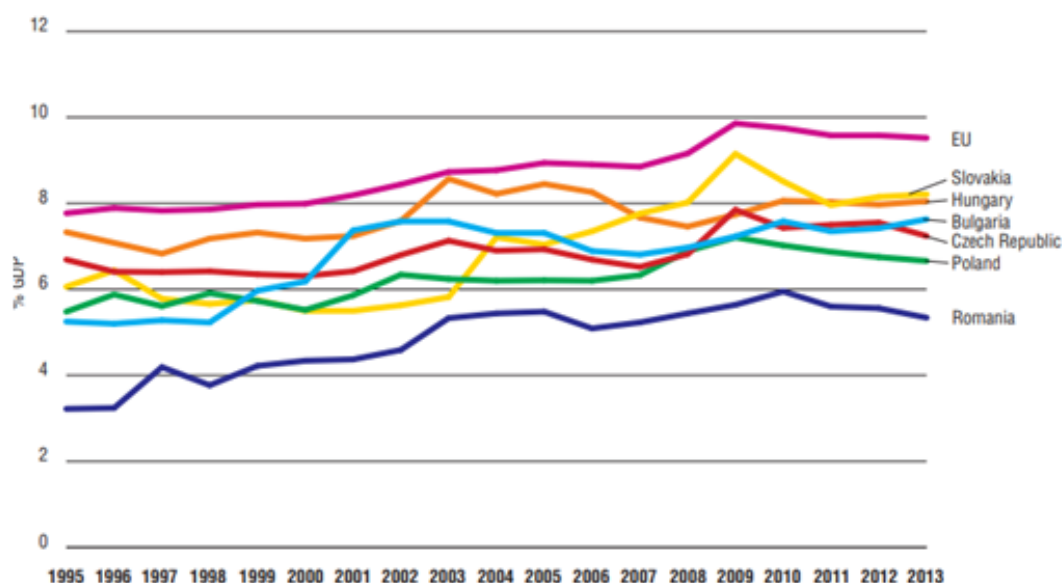

Source: WHO Regional Office for Europe, 2016.

Note: The number of nursing and elderly home beds excludes beds in homes for the elderly; from 2010 it includes beds in medicosocial units and beds in social care facilities for disabled adult people; until 2010, data were collected only for entities that provide medical and social care for adults with disabilities.

Fig. 3.2

Trends in health expenditure as a share (%) of GDP in Romania and selected countries, 1995–2013

Source: WHO Regional Office for Europe, 2016.

- Επίσης, στην Ρουμανία καλό είναι να μην πάθεις εγκαύματα. Στη μοναδική εγχώρια επιδημιολογική έρευνα, δημοσιευμένη το 2021, για περιστατικά με εγκαύματα που νοσηλεύτηκαν από το 2006 έως το 2016 η θνητότητα κυμάνθηκε από 2,31% έως 3,84%. Για να έχουμε κάποια εικόνα της σοβαρότητας συγκριτικά: στις ΗΠΑ για παράδειγμα εν έτει 2014 το 0.129% του πληθυσμού (412.139 περιστατικά) νοσηλεύτηκε με εγκαύματα και θνητότητα στο 0.77%, ενώ στην Ρουμανία το 0.036% του πληθυσμού (7301 περιστατικά) και κατέληξαν 250 άτομα δηλαδή ποσοστό 3.42%. Το παρόμοιο ποσοστό στη Γαλλία για το 212 ήταν 2.5% για το 0.017% του πληθυσμού. Μόνο η Βουλγαρία έχει παρόμοια στατιστικά. Οι ερευνητές το ερμηνεύουν αυτό βάσει του ξεπερασμένου μοντέλου νοσηλείας για τα περιστατικά με εγκαύματα, που όπως λένε δεν άλλαξε σχεδόν καθόλου από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και χρόνιες δυσκολίες του συστήματος υγείας αναφορικά με εργασιακές συνθήκες, και ελλείψεις προσωπικού.

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

2015

- 30 Οκτώβρη – Πυρκαγιά ξεσπάει στο νυχτερινό κέντρο Colectiv στο κέντρο του Βουκουρεστίου.
- 1 Νοέμβρη – Μια σειρά από μεγάλα κλαμπς κλείνουν μόνιμα ή προσωρινά, παραδεχόμενα ότι λειτουργούσαν χωρίς να πληρούν τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας.

- 5 Νοέμβρη – Κάτω από την πίεση των μαζικών διαδηλώσεων παραιτείται ο πρωθυπουργός Victor Ponta του κόμματος PSD¹ μαζί με όλη την κυβέρνηση, καθώς και ο Cristian Popescu Piedone, ο δήμαρχος του τμήματος του Βουκουρεστίου, όπου βρισκόταν το κλαμπ.
- 17 Νοέμβρη – Αναλαμβάνει η τεχνοκρατική κυβέρνηση του Dacian Cioloș, με Υπουργό Υγείας τον Patriciu Achimaș-Cadariu.

2016

- 14 Μάρτη – Ο αριθμός των νεκρών από την πυρκαγιά φτάνει τους 64, σχεδόν πέντε μήνες μετά την τραγωδία.
- 6 Μάη – Διαδήλωση περίπου 500 ατόμων στο Βουκουρέστι για την υπο-χρηματοδότηση του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.
- 8 Μάη – Παραίτηση του υπουργού Patriciu Achimaș-Cadariu μετά από τις διαδηλώσεις για το σκάνδαλο για τα υποβαθμισμένα απολυμαντικά που χρησιμοποιούνται στα δημόσια νοσοκομεία. Λίγες μέρες μετά στις 20 Μαΐου θα αναλάβει ο Vlad Voiculescu.
- 11 Δεκεμβρίου – Στις βουλευτικές εκλογές ξανα-εκλέγεται το PSD ως το μεγαλύτερο κόμμα στο ρουμανικό κοινοβούλιο.

ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Το Δεκέμβριο του 2019, το δικαστήριο του Βουκουρεστίου καταδίκασε συνολικά 13 άτομα σε συνολική ποινή 115 χρόνων για την εμπλοκή τους στη φωτιά. Ο Cristian Gheorghe, 65, ο ιδιοκτήτης του κλαμπ, καταδικάστηκε ως ηθικός αυτουργός στην πιο θανατηφόρα φωτιά στην ιστορία της Ρουμανίας. Τέσσερις υποθέσεις που πήγαν σε δικαστήριο ήταν από managers των νοσοκομείων. Οι καταληκτικές αποφάσεις όμως δεν έχουν βγει μέχρι σήμερα και οι κατηγορίες για δωροδοκία δεν έχουν αποδειχθεί ακόμα. Οι περισσότερες υποθέσεις που πήγαν στο δικαστήριο μετά τα γεγονότα στο Collective κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, αλλά έχουν γίνει εφέσεις οι οποίες δεν έχουν καταλήξει ακόμα σε απόφαση, οπότε μετά από τόσα χρόνια δεν υπάρχει ακόμα καταληκτική απόφαση.

Μετά τα γεγονότα υπήρξαν αλλαγές στο σύστημα όπως οι αυξήσεις των μισθών των γιατρών δυο με τρεις φορές. Όμως υπάρχουν ακόμα προβλήματα, όπως ότι οι περισσότεροι Ρουμάνοι γιατροί φεύγουν στο εξωτερικό να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας. Επίσης, σε μια χώρα με το κομμουνιστικό παρελθόν της Ρουμανίας, οι γιατροί φαίνονταν σαν Θεοί, αλλά μετά τη φωτιά στο Collective όλα άλλαξαν, και ο κόσμος δεν εμπιστεύεται το σύστημα υγείας, που σημαίνει ότι δεν στρέφεται καν σε αυτό, πράγμα που έχει οδηγήσει σε μεγάλο ποσοστό θανάτων.

---

¹ Το PSD είναι ένα κεντρο-αριστερό εθνικιστικό, λαϊκιστικό κόμμα, ενδεχομένως με τη μεγαλύτερη πολιτική ισχύ στη Ρουμανία.

Τα επόμενα χρόνια ξεσπασαν άλλες δύο θανατηφόρες φωτιες σε νοσοκομεία στη Ρουμανία, ενώ υπάρχει και δυσλειτουργία στα oxygen tank που επηρεάζει σήμερα την φροντίδα ασθενων Covid-19. Η μια φωτιά ήταν σε COVID-19 ΜΕΘ στο νοσοκομείο Piatra Neamt που σκοτώσε 10 άτομα και δύο μήνες μετά ξέσπασε και άλλη φωτιά σε μονάδες COVID-19 στο Matei Bals στο Βουκουρέστι που σκότωσε 12 άτομα, το οποίο είναι και ένα από τα καλύτερα χρηματοδοτούμενα νοσοκομεία. Και τα δύο νοσοκομεία ήταν πολύ παλιά. Από τη λήξη του κομμουνισμού πριν 31 χρόνια, έχει χτιστεί μόνο ένα νοσοκομείο στην Ρουμανία, ενώ τα χρήματα που ξοδεύει η Ρουμάνικη κυβέρνηση σε υποδομές υγείας είναι πολύ λίγα, μόλις το 5,2% του GDP (ο μέσος όρος στην EU είναι 10%).

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ

2015

- 1 Νοε

Πορεία διαμαρτυρίας και μνήμης προς το μέρος της πυρκαγιάς.

[[video](#) 42:20-42:50]

[Guardian](#) - Thousands of people marched through Bucharest on Sunday as the death toll from a disco fire on Friday reached 30. Police said 10,000 people marched from University Square to the scene of the blaze, where a sea of flowers and candles had been laid by mourners.

- 3 Νοε

[[video1](#) - μέγεθος διαδήλωσης, [video2](#) 42:57-53:37, [photo1](#), [BBC video+photos](#)]

[Guardian](#) - About 20,000 people held a demonstration in Bucharest on Tuesday evening, calling for the resignation of Ponta, the interior minister, Gabriel Oprea, and Cristian Popescu Piedone, mayor of the district where the Colectiv nightclub was located. Some waved the national flag with holes in it – a symbol of the popular revolution 25 years ago that toppled dictator Nicolae Ceaușescu. Many shouted “shame on you” and “assassins”.

[NYT](#) - On Tuesday night, an estimated 20,000 Romanians took to the streets of Bucharest, the capital, demanding political change.

- 4 Νοε

Πρωί: [[video](#)] ο Πρόεδρος δέχεται την παραίτηση του Πρωθυπουργού και διορίζει προσωρινή κυβέρνηση τεχνοκρατών. Κάνει έκκληση στους διαδηλωτές: “I saw you. I heard you. I will take into account you demands.” + “I decided that, further to the consultations with the parties scheduled for today and tomorrow, to consult for the first time a new actor: the civil society.”

Βράδυ: [[video](#) - super συλλογή στιγμιότυπων 4 έως 6 Νοεμβρίου]

[NYT](#) - As smaller rallies, attracting many thousands, took place in cities across the country on Wednesday evening, the crowd swelled to 35,000 in University Square, and many marched on the Parliament building to vent their frustration with a government they see as corrupt and inept, and likely to be replaced with more of the same. ... “You can’t buy us with two resignations,” the protesters chanted.

[AlJazeera \[photos\]](#)- More than 70,000 people took to the streets of the main cities in Romania on Wednesday. An estimated 35,000 marched through Bucharest and occupied the centre of the city blocking traffic in the area.

[POLITICO](#) - “Corruption kills” is the slogan of a movement galvanized by the deaths of 32 people in a fire at the Colectiv nightclub a week ago, blamed on lax safety standards permitted by authorities who allegedly turn a blind eye if their palms are greased. ... “We are here because any of us could have been in that club,” said Raluca, a 28-year-old web developer who, like most people in the crowds, did not want to give his full name. “Corruption kills. It took 32 deaths for people to understand it.” ... It’s a disparate crowd of protesters, where students and young professionals jostle with right-wing football hooligans, anarchists and religious groups. They hold banners stating their demands, such as a reduction in the number of MPs to 300 from the current 583, new anti-corruption laws, and higher pay for doctors and police to make them less prone to seeking and taking bribes. ... The Orthodox Church is also in the firing line, after Patriarch Daniel failed to show solidarity with the victims of the nightclub fire and said young people could avoid accidents by going to church rather than nightclubs. It took him six days to apologize, by which time protesters were calling on his church to start paying taxes on its properties and halt the construction of a cathedral in Bucharest estimated to cost around €300 million of taxpayers’ money. ... The civil society movements backing the protests, such as *Uniți Salvăm* (United We Save), are determined to keep up the momentum and build on the seething discontent on social media to stage an even bigger protest on December 1 if their demands are not met. ... “We know our politicians will procrastinate for as long as they can and that’s why we are getting ready,” said Alina Daniel Bogdan, one of the Uniți Salvăm coordinators.

- 7 Νοε

6 μέρες συνεχών διαδηλώσεων [[Πρόεδρος Klaus Iohannis βγαίνει στους διαδηλωτές](#)]

Συλλαμβάνεται ο (πρώην) Δήμαρχος Cristian Popescu Piedone.

[[Romanian prosecutors arrest local mayor over Bucharest nightclub fire](#)]

2016

- 6 Μάη

[photos] Vice: [The Government Cover-Up Behind Romania's Filthy Hospitals](#)

“About a thousand protesters gathered in Bucharest's University Square. “Silence kills,” “You diluted our health,” and “Your incompetence is our death,” read signs held up by some of them. They had taken to the streets to express their anger at Romanian authorities, who had authorized the use of faulty disinfection products in hospitals.”

- 9 Μάρη
Vice: “This lie—and probably also the fact that he had [missed](#) a governmental crisis meeting—led to Health Minister Patriciu Achimaş Cadariu resigning yesterday.”
- 13 Μάρη
Forbes: [Hospital Scandal Brings Down Romanian Pharma Co.](#)
- 4 Ιουν
The Economist: [Death of an antiseptic salesman](#)
“The public reaction since the scandal broke in late April has been furious. The health minister was forced to resign on May 9th after he tried to play down the seriousness of the situation. The health ministry has withdrawn all Hexi Pharma products from hospitals.”

2017

- 23 Ιαν
[video], BBC: [Romanians march against prisoner release plan](#)
“Tens of thousands of people have taken to the streets of the Romanian capital Bucharest and other cities in protest at government plans to release around 3,000 prisoners. In Bucharest some protesters broke through police lines and headed towards government buildings. Prime Minister Sorin Grindeanu says the move would ease overcrowding in prisons. His critics say he is trying to release allies convicted of corruption.”
- 1 Φεβ
[video], BBC: [Romania protests grow over corruption decree](#)

France 24: [Hundreds of thousands protest in Romania over government decree](#)
“At least 200,000 protesters, according to media estimates, braved sub-zero temperatures to demonstrate, with some shouting “Thieves!” and “Resign!” a day after the government passed an emergency decree. In the capital Bucharest the rally saw some demonstrators hurl bottles, firecrackers and stones at security forces, who responded by firing tear gas. A few police and protesters were lightly injured.”
- 4 Φεβ
[video], Guardian: [Romania: government retracts controversial decree after protests](#)
- 5 Φεβ
[video], 300.000 άτομα διαδηλώνουν στο Βουκουρέστι.
- 6 Φεβ
[BBC video] ***: “About 500,000 demonstrators rallied across Romania on Sunday, despite the government revoking a controversial decree that had fuelled their discontent.”
France24: [Romania: ‘Half-million’ protesters keep up pressure despite graft law repeal](#)
- 7 Φεβ
[video], 7 διαδοχικές μέρες διαδηλώσεων, που συνεχίζονται παρά την απόσυρση του διατάγματος.

FILM FACTS

Ο Nanau ξεκίνησε να φιλμάρει σχεδόν από την αρχή, είχε κατέβει στις πορείες. Κηρύχθηκαν από το κράτος τρεις μέρες “πένθους” και μετά ξεκίνησαν οι πορείες (με κυρίως νεαρό κόσμο) με το σύνθημα “Corruption Kills” (αυτό ήταν και το βασικό θέμα με το συγκεκριμένο σκάνδαλο, ότι έκανε τις συνέπειες πολύ πραγματικές - αφορούσε θανάτους, όχι μόνο μίζες).

Τα γυρίσματα της έρευνας πήραν περίπου 6 μήνες / το μοντάζ πήρε περίπου ενάμιση χρόνο.

★ Πώς διάλεξαν τους πρωταγωνιστές;

Στην ανάπτυξη του πρότζεκτ αποφάσισαν να φτιάξουν μια ερευνητική ομάδα. Μιλώντας με κόσμο, είδαν ότι μόνο οι δημοσιογράφοι της Gazette έκαναν όντως έρευνα γύρω από το περιστατικό. Τα υπόλοιπα MME αναπαρήγαγαν ακριβώς ότι έλεγε η κυβέρνηση [ότι το σύστημα υγείας είναι έτοιμο, ότι μπορεί να διαχειριστεί 180 ασθενείς με εγκαύματα και ότι δε χρειάζεται να μεταφερθούν εκτός χώρας].

Αποφάσισαν να τους κάνουν βασικούς χαρακτήρες όταν αυτοί ανακάλυψαν ότι η πυροσβεστική έλεγε ψέματα [ισχυρίζονταν ότι δεν γνώριζαν την ύπαρξη του κλάμπ, ενώ στην πραγματικότητα τους είχαν δώσει άδεια], και ότι η σύγχρονη μονάδα εγκαυμάτων που υποτίθεται ότι γίνονταν τα χειρουργεία ήταν κλειδωμένη, αντίθετα με όσα υποστήριζε ο υπουργός υγείας [είχε ανοίξει μόνο για τις κάμερες στα εγκαίνια, ώστε να δικαιολογηθούν οι μίζες].

Του είχαν πει αρχικά όχι, ήθελαν να προφυλάξουν τις μεθόδους τους, γιατί είχαν απέναντί τους την κυβέρνηση. Τους εξήγησε ότι δεν ξέρει που θα βγάλει αυτό, ότι ούτε κι αυτοί ξέρουν, και ότι θα τους παρακολουθεί για μήνες σταθερά, με μια μικρή ομάδα και όχι με συνεργεία και φασαρία, και έτσι συνειδητοποίησαν ότι το παίρνει στα σοβαρά και ότι ίσως μπορούν να συνεργαστούν.

Όταν οι δημοσιογράφοι συμφώνησαν να τους κινηματογραφήσει, είχαν κάποια στοιχεία αλλά δεν ήξεραν αν όντως θα τους οδηγούσαν κάπου. Έπρεπε να εμπιστευτούν τους εαυτούς τους ότι όντως διάλεξαν τους σωστούς ανθρώπους. Οι συγκεκριμένοι δημοσιογράφοι ασχολούνταν ήδη με την έρευνα [τους φοβόντουσαν κιάλας], απλά στον τομέα του αθλητισμού [είχε στείλει φυλακή προηγούμενους υπουργούς αθλητισμού, είχε αποκαλύψει παράγοντες].

★ Πώς χώθηκαν στα παρασκήνια του υπουργείου;

Στο διάστημα που διώξαν τον πρώην υπουργό και ο πρωθυπουργός πήρε τα καθήκοντα του υπουργείου, προσπάθησαν να αποκτήσουν πρόσβαση με το επιχειρήμα ότι είναι μια τεχνοκρατική κυβέρνηση που είναι ανοιχτή, αλλά δεν τους απάντησαν ποτέ σε τίποτα. Όταν έμαθε για τον νέο υπουργό που δεν ήταν επαγγελματίας πολιτικός [και ήταν και νέος σε ηλικία έχοντας ζήσει εκτός ρουμανίας και αυτός και η ομάδα του], τον προσέγγισε και αυτός δέχτηκε, γιατί είχε κάνει μότο του τη διαφάνεια. Σε ένα μεγάλο βαθμό τον έπεισε όλη η ομάδα του, που είχε κόσμο εκτός του πολιτικού συστήματος και κόσμο από το εξωτερικό.

Άκτιβιστ, με τα λεφτά του και των φίλων του είχε φέρει στη Ρουμανία αγωγές και φάρμακα για τον καρκίνο. Κατασκηνώσεις για παιδιά με καρκίνο. Φαινόταν κουλ.

Το ντηλ που είχαν ήταν να μην ζητήσει από τον Nanau να κλείσει την κάμερα μπροστά σε άλλους ανθρώπους [θα παρέπεμπε σε διαφθορά ως μουβ] και ο Nanau θα ζητούσε την συγκατάθεση νεοεισερχόμενων για την κινηματογράφιση τους. Ωστόσο ο υπουργός τον εμπιστεύτηκε, παρότι θα μπορούσε ο Nanau να τον αποτυπώσει όπως ήθελε στο editing. Και δεν είδε το φιλμ πριν τελειώσει.

★ **Πώς βρήκαν τα πλάνα από τη φωτιά στο κλαμπ και από τα σκουλήκια;**

Τα πλάνα της φωτιάς προήλθαν από την κάμερα που ήταν στημένη για να κινηματογραφήσει τη συναυλία. Όταν ξέσπασε η φωτιά, η κοπέλα του τύπου που είχε αναλάβει την κινηματογράφιση άρπαξε την κάμερα βγαίνοντας προς τα έξω, και αυτά είναι τα πλάνα που φαίνονται στην ταινία. Το βίντεο με τα σκουλήκια τραβήχτηκε από την αρχική πληροφοριοδότη (την πρώτη γιατρό που μιλάει στην ταινία).

★ **Υπήρχαν προηγούμενες αντιδράσεις στη Ρουμανία;**

2-3 χρόνια πριν, μικρότερης κλίμακας. Ψιλοέβραζε η φάση όταν συνέβη η φωτιά στο κλαμπ, γιατί η τότε κυβέρνηση ήταν φουλ στα σκάνδαλα [πχ πλάγιαρισμ διδακτορικού ο πρωθυπουργός]. Συνέβαιναν στην Ουγγαρία και στην Πολωνία διαδηλώσεις, οπότε ο νεαρόκοσμος ήταν ον τρακ.

★ **Πώς τον εμπιστεύτηκε η Τέντυ;**

Ο ένας από τους κάμεραμαν μέσα στο κλαμπ, ο Μιχάι, ήταν γνωστός του σκηνοθέτη και φίλος της μπάντας. Είχε τραυματιστεί και ήταν σε κώμα για 1 μήνα. Τον συνάντησε 2 εβδομάδες μετά που συνήλθε τυχαία σε ένα γραφείο και τον άκουσε να αφηγείται τι συνέβη. Τον ενημέρωσε ότι γυρίζει ένα φιλμ γι' αυτό και τον ρώτησε αν θέλει να συμμετάσχει. Ο Μιχάι δέχτηκε και ασχολήθηκε με τον ήχο. Μέσα από την εμπιστοσύνη του Μιχάι πείστηκαν και οι υπόλοιποι συγγενείς και θύματα να κινηματογραφηθούν.

★ **Πολλά άλλαξαν στη Ρουμανία μέσα στον 1,5 χρόνο που γίνονταν το editing. Επηρεάστηκε από αυτά ο τρόπος που δομήθηκε εντέλει το φιλμ;**

Συνέχισαν να κινηματογραφούν και μετά από αυτά που βλέπουμε στο φιλμ. Με την επόμενη κυβέρνηση που μέσα σε μια εβδομάδα προσπάθησε να νομιμοποιήσει τη διαφθορά, έγιναν επίσης μεγάλες διαδηλώσεις. Σταμάτησαν μετά από 6 μήνες, αφού πλέον δεν παρακολουθούσε κανέναν από τους χαρακτήρες του. Πήρε κάποιο καιρό για να ηρεμήσει από αυτά που συνέβαιναν και να κάνει φόκους στο τι θέλει να παρουσιάσει στο φιλμ του.

★ **Ήταν τα υπόλοιπα ΜΜΕ τόσο σύνενοχα που κατέληξε μια αθλητική εφημερίδα να ασχοληθεί; Γιατί ήταν τυφλοί οι υπόλοιποι;**

Όλοι χειρίζονταν το τραύμα, κυβέρνηση γιατροί μμε. Υπάρχουν δημοσιογράφοι πουλημένοι, υπάρχουν και κάποιοι οκ, όλοι απέτυχαν, γιατί ήταν σε συναισθηματικό mode βοήθειας.

Ήταν τυχεροί που ήταν αθλητική εφημερίδα γιατί κανείς δεν τους έπαιρνε στα σοβαρά, πχ οι γιατροί, και άρα τους άφηναν να πλησιάσουν.

★ **Δεν ήταν σαφές ότι θα κέρδιζαν στις επερχόμενες εκλογές οι Social Democrats;**

Οι social democrats έκαναν πολύ επιθετική καμπάνια, και ειδικά απέναντι στον Vlad και ό,τι αυτός συμβόλιζε. Απέτυχε, βέβαια, να πείσει και η τεχνοκρατική κυβέρνηση. Ήταν εκεί για να φέρει κάτι καινούριο και δεν το έφερε, έφερε κυρίως σιωπή και απογοήτευσε τους νέους. Πλασ την παραδοσιακή δύναμη που είχαν οι social democrats. Οπότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι ίσως το περίμεναν, αλλά όχι σε τόσο μεγάλη έκταση που έγινε. Είχε μια αδράνεια η κοινωνία στην αλλαγή, έφτασε το 2019 ώστε στις εκλογές για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο να χάσουν ένα 20%.

Ήταν turning point event: οι πολιτικοί έμαθαν από τα λάθη τους και έγιναν χειρότεροι, αλλά κι ο κόσμος διεύρυνε την αντίληψή του και ξεκίνησε να επιζητά περισσότερο την αλλαγή.

Ο Vlad μπήκε μετά σε νέο κόμμα με φρες πίπολ [νεαρούς επιχειρηματίες που αποφάσισαν να πάρουν τη ζωή στα χέρια τους και να ασχοληθούν με την πολιτική]. Οι οποίοι και βγήκαν στις δημοτικές εκλογές σε διάφορες πόλεις [μιλάμε για Οκτ 2020].

Γενικά, παίζει μία κίνηση όπου οι πολίτες ψηφίζουν ενάντια στο μεγάλο κακό για να το ρίξουν [βλ. Τραμπ, Μπολσονάρο], αλλά και αυτό θέλει προσοχή, γιατί και οι άλλοι δεν είναι απαραίτητα λιγότερο διεφθαρμένοι. Και ακολουθούνται οι ίδιοι κύκλοι σταδιακής εγκατάστασης των δικών τους ανθρώπων στις διάφορες υπηρεσίες.

★ **Ποιος είναι αυτός ο Nanau;**

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Ρουμανία, αλλά ανήκει σε μια γερμανική μειονότητα - μεγάλωσε με την ιδέα ότι θα φύγει από τη Ρουμανία (δεν τα κατάφερε μέχρι το 90, λόγω της πολιτικής κατάστασης). Η ταυτότητα αυτή τον έκανε να νιώθει ότι δεν ανήκει πουθενά και τον έκανε παρατηρητή - μάλλον εξου και το ντοκιμαντέρ παρατήρησης.

Σπούδασε στη σχολή κινηματογράφου στο Βερολίνο. Η εμπειρία του από το θέατρο του έμαθε πράγματα για τη μη λεκτική επικοινωνία των ανθρώπων. #observational

Επέστρεψε στη Ρουμανία το 2006 από περιέργεια, όταν άκουσε ότι η Ρουμανία θα μπει στην ΕΕ. Έχοντας κατανοήσει την πορεία της γερμανικής κοινωνίας από το '68 και μετά, που άρχισαν να διώχνουν τους ναζί από τη διοίκηση, θεώρησε ότι η Ρουμανία βρίσκεται σε ένα αντίστοιχο σημείο καμπής και άρχισε να ταξιδεύει εκεί συχνά, μέχρι που μετακόμισε μόνιμα εκεί το 2015.

Πηγές:

[LIVING ROOM Q&As: Collective with Alexander Nanau and Kirsty Lang](#)

[Director Alexander Nanau on Collective, Class Division, and Uncovering Corruption](#)

Director Alexander Nanau on Observing and Making History / Feraru Conferences Online

IDA Documentary Screening Series: Collective | Alexander Nanau, Romania

ΛΟΥΠΑ

κοινότητα συνάντησης & αγώνα
φοιτητριών, ανέργων, επισφαλών
χαμένων παιδιών

loupa.espinblogs.net

SKG 12.2021